

SISZÁN TŰL

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 10 k.
Negyedévre ..... 4 "
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 "
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 "
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 6.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetési és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 239. szám.

Nagyvárad.

Csütörtök 1914 Október 15.

A világháború.

Nagy győzelem Toronyánál.

Budapest, október 14. (Tud. cenz. táv.) Toronyánál nagy harc volt. Az oroszok erős veszteségeket szenvedtek. Seregük maradványai futva menekültek át a határon. Csapatunk a menekülőket Liokow és Ludwigow irányában üldözi. Toronyánál az osztrák-magyar csapatok három oldalról támadták az oroszokat és egy ágyujukat elvettek s két ágyut megsemmisítettek. Magyar területen nincs több orosz.

Az orosz sereg két tűz között.

Budapest, október 14. Az Est-nek jelentik, hogy Keletporoszország ellen tizenöt orosz hadtest operál. Főcsapata Lublinnál gyülekezik. A mi seregünk Iwangorod-tól délre átkelt a Visztulán. A német lovasság Varsó nyugati frontjára ért el.

Az oroszok visszavonulnak.

Budapest, okt. 14. Minden jel arra vall, hogy az oroszok Galiciában lemondtak az offenzíváról és csakhamar kiüritik Galiciát. Alkalmasint egyrészt északon a Varsó—Iwangorod—Breszt—Litowszk-, másrészt kelet felé a volhinai erdőháromszögben a Luck—Dubno—Rovno vonalra húzódnak vissza. Legutóbbi mozdulataik legalább ezt mutatják s a mi keletre nyomuló erőink már legközelebb elérnek Lemberget. Az oroszok

offenzívájuk megszüntetésével a magyar, osztrák és német csapatoknak nyugatról és délről való átkaroló támadása ellen védekeznek, ezért vonulnak vissza észak és kelet felé.

Régi módszerükhöz, a védekezéshez fordulnak tehát, abban bizakodva, hogy a szerencse talán így jobban kedvez nekik. Csapatunk azonban, amelyek a defenzívában is fölülkerekedtek, az offenzívából is bizonyára diadallal fognak kikerülni.

A bajor hadtest megsemmisített egy vértés ezredet.

Budapest, október 14. (M. T. I.) A bajor hadtest a marokkói dandárt és a francia vértés ezredet megsemmisítette és az összes tiszteket elfogta.

Brügge város német kézen.

Budapest, október 14. (A sajtóbizottság engedélyével.) A német csapatok, amelyek tegnap megszállták Gentet, Brügge elé érkeztek s a Rotterdamscher Tagblattt értesülése szerint a várost elfoglalták.

Hősapkák és kézvédők.

Dr. Miskolczy Ferencné ömeltósága megbízásából értesitem a nagyérdemű hölgyközönseget, hogy a Vörös Kereszt céljaira szükséges **kötőgyapju-fonalak** ismét nagy mennyiségben megérkeztek, melyeket a jótékony cél érdekében különként 10, 12 és 14 koronáért árusítok. **Czillér Imre.**

400 millió hadisarc Anwerpenre.

Budapest, okt. 14. (Tud. cenz. táv.) A németek Antwerpenre 400 millió hadisarcot vetettek ki.

A belga kormány Havreba menekült.

Budapest, okt. 14. (M. T. I.) A belga kormány Ostendéből Havreba tette át székhelyét.

A belga kormány Bordeauxba megy.

Budapest, okt. 14. (Tud. cenz. távirata.) Párisból táviratozzák: Az Agence Havas jelenti: A belga kormány, hogy akciószabadságát megtartsa, a hadügyminiszter kivételével Ostendében hajóraszállt és Havreba ment Bordeauxba készülöben. A belga király a sereg élén maradt.

Budapest, okt. 14. (Tud. cenz. távirata.) A Rotterdamscher Courant jelenti, hogy a belga kormány Bordeauxba költözött. A belga királyné Angliába menekült.

Huszonnyolcezer lefegyverezett belga Hollandiában.

Budapest, okt. 14. (Tud. cenz. táv.) Amsterdamból jelentik: Terneusenben és Vesslingenben huszezer belga katona várja, hogy Hollandia belsejébe szállítsák. A belga tisztek antwerpeni viselkedésük miatt nem fogadják az angol tisztek köszönését.

Az irek az angolok ellen.

Budapest, okt. 14. (Tud. cenz. távirata.) Berlinből jelentik: A Vossische Ztg. Dublinból értesül, hogy egy előkelő politikus előadást tartott a háborúról és kifejtette, hogy Anglia csak akkor ereszkedett le Írországhoz, ha segítségére volt szükséges. Ezért helyes, hogy az irek vonakodnak az önkéntes zászlójukba belépni.

A németek Antwerpenből támadják Angliát.

Budapest, október 14. (Tud. cenz. táv.) Amsterdamból jelentik: Az angol lapok sokat foglalkoznak ezzel a kérdéssel, hogy a németek Antwerpent hadi bázisul használhatnák fel az Anglia elleni támadásra. A Times katonai szakértője szerint Antwerpent Németország nem használhatja bázisul, amíg tiszteletben tartja Hollandia semlegességi jogait.

Az angol admirális hivatalos közleménye szerint a német aviatikusok Antwerpenből nem repülhetnek Angliába. Calaisig eljuthatnak, Doverbe azonban nem, mert visszatérésük a tengeren veszélyeztetve volna.

A franciák akarták megszegni Belgium semlegességét.

Budapest, október 14. (Tud. cenz. táv.) Münchenből táviratozzák: A német hivatalos körök azzal a szándékkal foglalkoznak Brüsszelben, hogy a fölfedezett bizonyítékokat a belga semlegességnek az entent részéről tervezett megszegésre irányuló előkészületekről szószerint közvéleményük és francia nyelven a belga lakosság tudomására hozzák.

Olasz képviselő agitációja Németország ellen.

Budapest, október 14. (Tud. cenz. táv.) A Kölnische Zeitung jelenti: Lorand képviselő olaszországi németellenes előadásai ellen Rómában tiltakoztak.

A török hajóhad ütközetre készül az oroszokkal.

Bukarest, október 14. (Tud. táv.) Ma reggel Sulinába érkezett a Midillih török hadihajó, mely nem más mint a németek Breslau nevű hős cirkálója. A Midillih parancsnoka azt mondja, hogy azért jött a hadihajóval Sulinába, hogy az Eresos és Lores nevű hajókat Konstantinápolyba kísérje. Mint-hogy számos orosz hadihajó a nyílt tengeren tartózkodik, valószínűnek tartják, hogy az orosz és török hajóhad között ütközetre kerülhet a sor.

Kaszómezőnél harcban állunk az oroszokkal.

Máramarosziget, október 14. Kaszómezőnél, Rahó mellett, jelentékenyebb orosz csapatok gyülekeztek. Kellően megerősített esapataink harcban állanak az oroszokkal.

A belga kormány Havreban.

Páris, okt. 14. Bordeauxból jelentik: Minthogy a belga kormány Belgiumban teljes autoritásának kifejtésére nem találta meg a szükséges feltételeket, a franciák vendégszeretettel veszi igénybe és megkérte a francia kormányt, hogy székhelyét Havreba tesse át. A francia kormány azonban azt válaszolta, hogy a miként egynek érzi magát a belga kormányval a francia és belga hadsereg iránti gondoskodásában, oly örömmel fogadja a belga kormányt Franciaországban és gondoskodni fog arról, hogy szuverenitásának teljes sértetlenségét és autoritását francia földön is teljes mértékben biztosítsa.

A tengerészetiügyi miniszter a ma Havreba érkező belga kormány fogadtatására Havreba utazott. A belga kormányval együtt a Belgiumban akkreditált diplomáciai testületek tagjai, valamint a hivatalnokok nagy része is Havreba utazik. A francia kormány minden szükséges intézkedést megtett, hogy a lehető legjobb ellátásban részesítse a belga minisztereket. Az ez alkalommal felvetődött nemzetközi jogi

kérdések teljes mértékben meg vannak oldva. A belga kormány a területenkivüliség jogait fogja élvezni és táviratait díjmentesen továbbíthatja.

Éljen a kabaré! mondja a városi tanács.

Ezekre van most persze legnagyobb szükség.

Amíg a kultuszminiszter a szintársulatok érdekében messzemenő támogatásra hívja fel a városokat, hogy a mostani nehéz időben segítsék elő a szintársulatok fennállását, nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is, addig Nagyváradon a kabarék virágoznak.

Nagyvárad városa igyekezett eleget tenni anyagi körülményeihez képest, a miniszter felhívásának, ingyen világítást szavazott meg a színháznak.

Fel is fér a támogatás a szintársulatra, mert a mostani nehéz idők nem alkalmasak a színházlátogatási kedv emelésére. Ezt látjuk napról-napra, már most, a szezon kezdetén. Dacára, hogy csak 30 napos kiberletet hirdetett a színigazgató, alig jelentkezték a délutáni előadásokat is kevesen látogatják, pedig azelőtt majdnem verkedtek a délutáni jegyek után. Az esti előadásokat sem látogatja kellőleg a közönség.

Tagadhatlan, hogy bénító hatással vannak a közönség színházlátogatására az egyes kávéházakban tartott „kabaré előadások.” Hogy ezekre most, ebben a nagy időkben mi szükség van, azt bajos volna megindokolni.

Gerő Ármin főkapitány — igen helyesen — arra az álláspontra helyezkedett, hogy nincs szükség a kabarékra s a nagy közönség érdekeit kívánta szolgálni, mikor értesítette a kabarétulajdonosokat, hogy csak október 15-ig engedi meg a kabaré előadásokat.

Erre megkezdődött a lótás-futás a tanács tagjaihoz, hogy a főkapitány intézkedése ellen beadott felebbezésnek meglegyen a kellő eredménye s a „kabarék” tovább éljenek és virágozzanak.

A felebbezés a tanács tegnapi ülésén került tárgyalásra.

Juricskay Barna tb. tanácsos, aki a színügyi bizottság jegyzője, referálta a kabarétulajdonosok felebbezését a főkapitány rendelkezése ellen. A felebbezés megváltoztatását s az engedély megadását javasolta oly képen, hogy este fél 11 órától éjjel 12 óráig tarthassák meg az előadásokat. Azzal indokolta javaslatát, hogy a szerződés nélkül levő „színészeknek” kenyérre van szükségük.

Gerő Ármin főkapitány látván a „hangulatot”, csak pár markáns vonással jellemezte a kabaré előadásokat s hivatkozott arra, hogy mi szükség sincs a kabaré előadásokra ezidőszert.

A tanácstagok — alig voltak hárman — helyt adtak a felebbezésnek. Sőt! A felebbezés szószólói még tulmentek azon, amit maguk a kabarétulajdonosok kértek.

A felebbezésben ugyanis csak másfél órát kértek a kabarétulajdonosok, a tanács

azonban este 10 órától éjjel 1 óráig engedélyezték a kabaré előadások tartását.

Most már boldog lesz a haza, mert lehet mulatni a kabarékban; a társulatok készen vannak, hisz nem is kell más hozzá, mint 8–10 művésznő és 1–2 férfi.

A város pedig gondoskodik a szintársulat további támogatásáról, hogy a kabarék mellett éhen ne halljanak a színészek.

Princip vallomása.

Budapest, okt. 14.

(Tud. cenz. táv.) Cabrinovics kihallgatását folytatta mai tárgyalás. Cabrinovics kijelentette, hogy nem szándékozott Hohenberg Zsófia hercegnőt megölni, sajnálja, hogy Princip merénylete következtében életét vesztette.

Különben nagyon bánja, hogy a merénylet ügyébe keveredett, mert most látja a merénylet borzalmas következményeit.

Ha előre látta volna ezeket, inkább maga ment volna tönkre a bombától. Csak annak örül, hogy a véletlen folytán nem ő lett a trónörökös pár gyilkosa.

Egészen másképpen viselkedik az utána kihallgatott Princip Gavriilo. A kérdésekre elvetemült vakmerőséggel válaszol:

— Nem bánom amit tettem, mert csak rosszat akartam eltenni az utból. Hohenberg Zsófiát nem akartam megölni, ez véletlenül történt.

Elmondja ezután, hogy négy évvel ezelőtt hagyta el a tuzlai gimnáziumot, azóta a belgrádi iskolákat járta. Ebben a miliőben meggyőződéses, fanatikus szerb nacionalista lett. A trónörökösben a szerbek egyesítésének a legnagyobb akadályát látta. Nézete szerint Szerbiának missziója volt Bosznia és Hercegovina elragadása, így gondolkozik szerinte minden tisztességes szerb. Nacionalista szerb, nem pedig szabadkőműves eszmék vezették.

Princip egyébként igen tartózkodó, a kérdésekre többnyire nemmel, vagy kitérőleg válaszol, kilátszik az a törekvése, hogy senkit se terheljen. Elmondja ismeretségét a szerb felbujtókkal. A ciankálit bevette, de kihányta.

További vallomásában bevallja, hogy szerb hatósági személyek segítették át a bosnyák határon, de azzal mentetgeti őket, nem tudták, hogy mi célból akarnak odajutni az összeesküvők.

Princip igyekszik Cabrinovicsot, Kero-vicsot, Stepanovicsot mentesíteni. Elmondja, hogy csak Cabrinovicsot avatta be a tervekbe.

Tagadja, hogy a hivatalos szerb körök támogatták, de nem képes magyarázatát adni, miért kapott akkor pénzt és fegyvert.

Nem tudja okát adni, miért segítették át Boszniába, mert barátkozott itt Milovics, Cubriilo és Jovanovicsal, a Narodna Obrana bizalmi embereivel. Kihallgatás közben nézeteltérés támadt Princip és Cabrinovics között a merénylet gondolatának időpontjára nézve. Cabrinovics szerint neki a beküldött ujságszöveg adta az eszmét. Princip azonban azt hangoztatja, hogy korábban is gondolt már erre, csak a megállapodás történt később Cabrinovicsal.

Az oroszok Szigeten.

— Kiküldött tudósítónktól. —

Máramarossziget, október 10.

Végre Szigeten. A szakadatlan esőzés után egy félórára kiderül az ég: az édes, aranyos napsugár táncol, csillog a vizesepes háztetőkön, a fűszálakon s az emberek szeméből csorduló könnyeseppen, akik talán örülnek, talán sirnak. Az első szemléletben úgy tűnik fel, hogy Szigeten nincs semmi baj; tehát örülnek az emberek, a szívek, a szemek. A látszat azonban csal.

Vonatom négy waggonnal, kívülem egy szálig posta és máv. alkalmazottakkal reggel 6 után érkezik meg. Estére talán megjön az első polgári vonat is, ha akkorára helyre tudják hozni a telegráf huzalokat, melyeket bizony Szigeten alul és Szigeten felül egyaránt elpusztítottak a vendégeink. Az állomási raktár előtt áll meg a kocsim. Az ember megriad: néhány waggonra való holmi hever szanaszét borzasztó összevisszaságban tönkre téve. Népek állják körül s mondogatják ez ezé, az amazé, jaj de kár érte, óh azok az istenverte kozákok! — megtudom, hogy az orosz csapat egyrésze törte, szakította, tépte, rombolta össze a becsomagolt ládákat, batyukat, zsákokat, amiket már nem tudtak elszállítani a menekülők. Az oroszok kiszedték maguknak belőle az érc és ékszer neműt a holmi többi részét pedig szétszertották, szétajándékozták a bámész csöcseléknek.

Kivülről nézve máshol nem igen látszik az oroszjárás nyoma. Sziget-Kamarán van még három felbontott bolt s benn a városban több kifeszített rácsos kapu, de ezek nem nagyon vonják magukra a figyelmet.

Gondolom, végig járom a hivatalokat. Hírlik, hogy hazajöttek már Kolozsvárról, Nagyváradról, Szatmárról, Budapestről, Debrecenből, a világ négy tájkából a szétfutott tisztviselők. De Nyegre főispán és Illés dr. főügyész kivételével bizony nem találhatók. Azért azonban lehet, hogy itthon vannak. Különbösen is van helyettük katonai hatóság elég.

Az utcákon szerte piros és sárga plakátok virítanak a házakról. Felhívás a polgársághoz. Két fajta plakát van: az egyik október 3-án, a másik 8-án kelt. Amazt az oroszok, emezt gróf Athemi altábornagy adta ki. Szövegük azért körülbelül azonos: óva intenek a szesz italok élvezetétől, megparancsolják a boltok nyitva tartását s hogy ügyeljenek a tisztaságra. Ellenkező magatartás a legsúlyosabban büntetettik. Persze, hogy egészen kedélyesen fumigálnak azért minden tilalmat, parancsot. Az egyik hirdmény ráadásul még azt is tudunkra adja, hogy egy rubel 3 korona 33 fillért ér. Ugy-e? Hol? . . . De azért sokan őriznek egyet-egyeből a nagy kongó pénzből, majd akkora, mint egy ötkoronás s az arc rajta, mint a mi régi forintosunkon a Ferdinánd király képe. A plakátok mindegyikén Dobay Sándor polgármesterhelyettes aláírás.

Megvallom, bizonyos antipatiával nyitottam be hozzá. Mondták, hogy ő volt, aki küldöttség élén fogadta az ellenséget s hogy

saját maga nevezte ki becses személyét polgármester helyettesnek, bírónak, rendőrkapitánynak egyaránt. Most meg az ő nevét látva a falragaszokon szinte jogosnak tűnt fel némi megütődésem. El kell ismernem, hogy a legkellemesebben csatlódtam. Dobay Sándor nyugalmazott gimn. igazgató, jelenleg városának kulturatanácsosa, kellemes, szelid, nemes arcu 53 éves férfi. Derék, vállas termetű az évtizedek hosszú sora után is fiatalosan friss, erős. Egész megjelenésén, arca kifejezésén, különösen szeme tekintetén méltósággal vegyes előkelőség, tiszteletkeltő színezés ömlik el.

Ama napok iránt érdeklődő első kérdésemre azonnal egy pár ivnyi írást vesz elő: abba van följegyezve az események lefolyása napról napra, óráról-órára már amint azt Paray Lajos, a polgármesterhelyettesről ideiglenesen kinevezett rendőrkapitányt helyettesítő tisztviselő a körülményekhez képest megszerkesztette. Ezt a hiteles történetet minden érdeklődőnek, újságíróknak és civil embernek első sorban mutatják meg. Adatai kivonatossan az alább következnek:

X. 2. Péntek. Seregeink csapatunkint visszavonulnak. A városban óriási a rémület és az izgalom. Követelik, hogy hívjanak össze városgyűlést s menjünk az ellenség elé. 10 óra: Tanácsulást hívunk össze dobzóval ma délutánra. A nép meg van elégedve. 4 óra: A gyűlést megtartjuk. A városháza tanácstermében mintegy 300 férfi jelent meg, nagyjából itt maradt polgári emberek, iparosok. Dobay Sándor bejelenti, hogy az ellenség közeledik, határozzon a gyűlés, mit kell tenni. A mi seregeink elfutottak, védelemről szó sem lehet, az orosz gyök már a szigeti hegyeken vannak, legjobban lenne, ha küldöttségileg adnák át az ellennek a város kulcsait s kérnék, hogy kimélje meg a várost s gondoskodjék a polgárság védelméről, a város rendjéről. A jelenlévők egyhangulag azt határozzák. (Nem hagyhatom szó nélkül, hogy egy igen autentikus, jelen volt értesítése szerint a gyűlésező zsidók egy része Dobay azon szavaira: „a cár katonái jönnek“ éljenzésbe tört ki.) 11 óra: Fáradt csapatok vonulnak át és ki a városból.

X. 3. Szombat 7 óra. A lakosság, mindössze vagy 800–1000 ember maradt itt 22000-ból. Csoportokban követeli, hogy az oroszok elébe menjünk. 9 óra. Megtörténik az oroszok fogadása. Először kettő, majd hét, majd megint kettő kozák jelenik meg a városban.

Jelentik, jön a vezérük, azután visszavonulnak. A küldöttség kimegy a sziget-kamarai utra s vele az egész város. Ujból megjelen a tizenegy kozák, majd utánok a sereg. Közül a főparancsnok, magas, férfias alak s körülötte félkörben a kozákjai. Dobay Sándor kéri, hogy ne bántsák a város békés polgárait, ők átengedik a várost. A parancsnok kérde, nincs-e a városban katonaság elrejtve s az esetre, ha békésen viselkednek, védelmet ígér. Mindez tolmács utján történik. A lováról leszállott parancsnok némileg meg van hatva, majd a köl-

csönös tanácskozás után indulnak be a városba. A kozákok első csapatai hadnagyi vezetés alatt szépen énekelnek; hangjuk kellemesen csengő és iskolázott. Bent a városban, az Erzsébet-téren újból feláll a csapat s a parancsnok biztosítja a lakosságot a rendről és a védelemről. Egyben kéri a tilalmat, hogy dalolni nem szabad.

2 óra. A parancsnok a tisztikarral a Korona-szállóban száll meg. Közli, a városi vezetésével a kirótt hadisarcot: 160,000 korona, 30000 púd zab, 38000 púd széna, 500 kg. cukor, 500 kg. kávé, 100 kg. só, 100,000 cigaretta vagy szivar. 1000 púd kenyér és 100 ló. Csekélység az egész, a parancsnok mellékesen megjegyezte, hogy ezt az osztrákoktól tanulta. És tuszul egy-egy tisztviselő naponként. A jegyzetet Dobay Sándor így egészíti ki: mikor meghallottam, a követelést kacagni kezdtem. A parancsnok nagyot nézett s kérdezte: nem félek, hogy főbe lövet? „Miért féljek? És parancsnok ur akkor még inkább kapja meg a hadisarcot.“

X. 4. A bevonult doni kozákok ellepik a várost. Csaknem minden házba betérnek, ha otthon a gazda. Enni kérnek húst és tejet s azután a pénzt az órákat viszik el. De különösebb kárt nem tesznek. A tett panaszokra a parancsnok azzal felel, hogy igazán nem lehet kívánni egy ellenséges és sokat kiállott csapatról, hogy bárányok legyenek.

X. 5. A doni kozákok elvonulnak. Helyettük cserkész kozákok jönnek s végig pusztítják a várost. Ezek már nemcsak az ittlévők lakásaiba térnek be, hanem behatolnak a bezárt lakásokba is. Rendőr nincs, polgári őrköt alkalmaznak, de hiába. Dobay egész éjjeleken át nem alhatik a sok panasztétel miatt. Este bajkái kozákok érkeznek. Ezek még a cserkészeknél is gonoszabbak, pusztítanak. Szerencse, hogy nő kevés van a városban. A kozák hordákkal szemben tehetetlenek vagyunk.

X. 6. Reggel a parancsnok keresteti Paray Lajost, hogy a kívánt hadisarcot adja át. Parayt előteremtik, ő még egy pár órai haladékot kér, mert még a cukor és kávé nincs meg. A haladékot megkapja, eltűnik. 11 óra. Az orosz parancsnok Dobayval automobilon bejárja a várost s megmutatattja magának a város középületeit, iskoláit, a kulturpalotáját, megmagyaráztatja a dolgokat s végül ennyit mond: szkoda, szkoda, kár, kár. 1 óra. Erős izgatottság észlelhető az ittmaradt tisztéken. Persze tudjuk, hogy közeleg a felmentés. 1/2 két óra. Az első ágyudörrenés hallatszik.

A város polgárai ha találkozhatnak, összeszűnnek s hamar szétmennek. 3 óra. Az ágyugolyók, shrapnellek szállnak a város nyugati része felett. Menekülő orosz katonák érkeznek a városba. 4 óra. A főtérrre érkezik az orosz Vörös Kereszt 6 kocsija, talán huszonhárom elesett van rajta. A piacon egy fél óráig pihennek, majd örült vágatással rohannak el a kamarai-uton. 5 óra után a Korona-szállóban is nagy a sürgős-forgás; sietve pakkolnak, indulnak menekülnek. 6 órától kezdve állandó a rohamos menekülés, a csapatok meg sem állnak a városban s egyik percben még itt a piacon vágatnak, de a másikban már árnyékuk sem látszik, lovaik patája dörgését pedig elnyomja a zaj, az ágyudörgés. Éjje-

11 órakor menekülnek el az utolsó orosz csapatok. Amit összeszedtek, mindent itt hagynak, a hadisarcnak hírét sem látták.

7-én éjjel 1 órakor megjelennek a magyar csapatok. Az első egy szakasz huszár-ság. Óriási éljenzés és kivilágított város fogadja őket. Ezzel Sziget újra a miénk lett. Holnap a városképéről. (oO)

Az új akadémiai tanárok eskütétele.

Hirt adtunk arról, hogy a nagyváradi kir. kath. jogakadémián az egyetemi tanári kinevezések következtében megüresedett tanári állások közül az egyházi jog és jogtörténet, valamint a kereskedelmi jog és perrendtanszékét a király legutóbb betöltötte. A két tanszék közül az elsőt Lutter Ferenc dr, a másodikat Buday Gyula egri joglyceumi tanárok nyerték el.

Az új tanárok eskütétele tegnap történt meg a kir. katolikus jogakadémián, a dékán s az akadémiai tanárikar tagjainak jelenlétében. Az új tanárok először kézhezvették kinevezési okirataikat, majd elmondták latin nyelven esküjüket. A tanárikar testületébe így belépett új tagokat meleg szavakkal üdvözölte a dékán, amit mindkettőjük nevében Buday Gyula dr köszönt meg, aki egyben lelkes szavakkal mutatott rá azokra az erkölcsi, magasabb motívumokra, szempontokra, melyeket már eddigi működési köreikben is irányadóknak tekintettek, s melyeket megvalósítani Nagyváradon első-sorban tartanak kötelességüknek.

— Korunk ideálja a tudomány. Ezért küzd, akar alkot, rombol, lelkesedik. Ez az ő értéke. Ám ez az érték csak akkor valódi, ha súlyát az erkölcsi tartalom növeli, csillogását a nemes tiszta érzések adják meg.

A magyar tudomány szintén csak akkor lesz igazi érték, ha tartalmát a mi erkölcsi világunkkal töltjük ki, ha színezését, individualizálását a mi érzéseinkkel visszük keresztül. Ezek, az erkölcsi motívumok pedig a történelmünk ezer éves tanúsága s a jelen óriási, lélekrendítő eseményeinek útje szerint: a ragaszkodás a hithez s a hazához. Szinte fölöslegesnek tűnik fel e két dologról annyit beszélni, mert oly kézenfekvők és világosak, hogy látó szem, tiszta elme el nem mellőzheti őket: csak a ellentétes irányzatokkal szemben a szükséges kidomborítás és feltüntetés miatt kell ezt mindig hangoztatnunk.

Szent meggyőződésünk, hogy az állami célok elérésére szolgáló munkánk csak ezen gondolatától vezetettve lehet eredményes, kérjük azért a tanári kar ily irányu szives jóakarátát és támogatását számunkra.

A két új professzor egyébként szak tárgyának kiváló ereje, kik közül az egyik az egyetemi kinevezéseknél is sok kifátással forgott szóban. Ugy tudományos, mint etikai szempontokból nagy nyereségei a jogakadémiának s egész Nagyvárad társadalmának.

FRÁTER BARNABÁSNÉ.

Mély gyász érte Biharvármegye egyik legelőkelőbb családját Fráter Barnabás alispán családját. Mint őszinte fájdalommal értesülünk Fráter Barnabásné szül. Jármay Berta tegnap este hosszas szenvedés után meghalt. Az alispánné halála mély megdöbbenést idézett elő megyeszerte. Igaz ugyan, hogy mindenki tudta, hogy már több mint másfél év óta betegeskedik, de még meg volt a remény, hogy előbb-utóbb fel fog épülni.

Fráter Barnabásné addig, míg férje Derecskén, mint főszolgabíró vezette a derecskei járást, igen közvetlen szerepet játszott a vármegyei társadalmi életben. Nem volt az a mozgalom, a melyben ne vett volna részt, dacára annak, hogy nagykiterjedésű gazdálkodása szintén az ő gondjaira volt bízva. Nemcsak Biharvármegyében, de a szomszédos Hajdúvármegyében is közkedvelt és általános szeretetnek örvendő tagja volt a vezető társadalomnak.

Férjének Biharvármegye alispánjává történt megválasztása óta Nagyváradra költözött, azonban idejének nagy részét most is szívesebben töltötte vidéki birtokain. A városi zajos életnek nem volt nagy kedvelője. Kereste a magányt, ahol boldognak érezte magát.

Másfél évvel ezelőtt gyilkos kor támadta meg. Kezelő orvosai dr Fráter Imre, dr Móricz Ernő, dr Andrassy Ernő kezelték állandóan. Pár hónap előtt az orvosok megállapították, hogy emberi tudomány nem segíthet a nagybeteg urinón. Ekkor férje Érsemjénbe vitte, ahol a friss levegő, a nyugalom látszólag segítettek valamit.

Rendszeres javulás azonban nem következett be. Azóta az alispán minden szabad idejét felesége mellett töltötte, ugyancsak gyermekei is dr Fráter László, Fráter Tibor és Fráter Margit férj. dr Morvay Zsigmondné.

Legutóbb szombaton ment ki Fráter Barnabás feleségéhez, aki akkor igen rosszul érezte magát. Vasárnap a kezelő orvos tanácsára a nagybeteg ágyához hívták a távollévő családtagokat, akik hétfőn meg is érkeztek. Ettől kezdve állandóan rosszabodott a beteg állapota, míg kedden este 6 órakor megváltotta a halál.

Tegnap reggel a gyászestéről értesítették a vármegyei tisztikart, akik között mély részvétet keltett a szomorú eset híre. A tisztikar azonnal értekezletet tartott, melyen előbb úgy állapodtak meg, hogy küldöttséggel képviseljük magukat a temetésen. Tekintve azonban a rendkívüli rossz vasuti összeköttetést, ettől elállottak és abban állapodtak meg, hogy a vármegyei tisztikar képviselőjében Fráter Kálmán árvaszéki helyettes elnök fog megjelenni a temetésen.

A ravatalra, mely az érsemjéni lakban van felállítva, a vármegyei tisztikara koszorút fog helyezni a következő felirással:

Biharvármegye közönsége őszinte részvétellel.

A koszorút két díszruhás hajdu viszi ki a gyászosházhoz. A temetés péntek délelőtt 10 órakor lesz Érsemjénben, ahol az elhunytat a családi sírboltban helyezik nyugalomra.

..HIREK

Ti kis katonák

már csak egy óráig, vagy kettőig vagytok még azok. Estére, délre már csendül a kard az oldalatokon, pendül a sarkantyú lábátokon s holnap, holnapután pedig már hősök lesztek. Hősök, óriások, akik felléptek a vihatatlan hitt várak szűz bástya fokaira s ölelő károkkal várjátok a hideg észak otromba medvéjét, hogy megbirkózzatok vele s oda lenn délen az orgyilkosok garázda, beestelen fegyverének a magatok nyílt homlokát szegezitek elébe. Valahogy így volt ez régen is. Régen, amikor a regéink és mondáink vannak kelteztve, amikortól a csillagok fenn az égen számítják ragyogások napjait. Valahogy így volt régen is. A mult legendás alakjai s epikus története között s a jelen cifra-harcos küzdelmei, véres dicsősége között csak az a különbség, hogy azon a multon lelkesedünk, ezt a jelen pedig megszenvedjük, megcsináljuk. Megszenvedjük. De azért ne féljete. Nem is jól mondtam: ne illetődjete meg. A dicsőség, a nagyság magasságaiba két ut vezet: a szeretet s a szenvedés. Ti most egyszerre léptek: a hazaszeretet s belőle szakadt áldozat útjára: nem is csoda, hogy hősök, óriások lesztek.

Csak akarjátok ezt, éreztétek, hogy hősök unokái vagytok s hogy a hadak útjára, Csaba király vitézének örök útjára léptetek, azon jártok. Nehéz idők vészterhes fellegei szállnak hazánk egén: s ime ti eljöttök itt vagytok, hogy ismét a tiszta ég, a derült, mosolygó kék ég csillogó hadak útját varázsoljátok vissza fejünk felé.

Látom: kezetekben a kard, lelketek felriaduló érzése megremegetti egész valótokat, esküdjete: magyarok vagyunk, katonák vagyunk, „esküszünk! esküszünk!”

Ma lesz a hadapródiskolában tisztavátása azon hadapródoknak, akik a rendkívüli viszonyok miatt megfeszített munkával bevégezték tanulmányaikat, hogy mielőbb a harctérre mehessenek.

Az ünnep egyházi része az intézeti kápolnában reggel 9 órakor, ahol megyéspüspökünk gróf Széchényi Miklós, v. b. t. t. ünnepi misét mond. Az érkező főpapot az ifju honvédszászlósok Resch Mihály intézeti énektanár „Ecce Sacerdos” ával fogadják. A szentmise alatt az intézeti férfi- és zenekar a következő egyházi zeneműveket fogja előadni: Zsaskovszky: Te Deum. Resch: Missa in asz dur. Offertoriumra: „Boldog asszony anyánk” és „Istentől megáldott.” Éneklő a zászlósok férfikara. Szt. mise végén: „Tartsa Isten és Isten áldd meg a magyart.”

A egyházi ünnep után kedvező idő esetén az udvaron, ellenkező esetben a tornateremben folytatódik a tisztavátás. Kozári Gyula honvédplebános és Helmár Ágost iskola parancsnok fognak ünnepi beszédet mondani. Mocsáry Károly százados felolvassa a királyi aranyparancsot s a tisztjelöltek ünnepélyes esküt tesznek.

* Kongregációi élet. Az Urinők Mária-kongregációja ma d. u. 3 órakor tartja rendes összejövetelét a Szent László menedékházban.

Az Urak Mária-kongregációja ma este félhétkor tartja rendes összejövetelét.

„The Roosevelt Shoe“
amerikai cipők
12-50 és 16-50 kizárólag

Reichard Dezső

cégnél

Rákóczi-ut Orsolya zárda
épületében kaphatók.

* **Az ujirazi bucsu.** Vasárnap, Magyarok Nagybányájának ünnepén ülték meg az ujirazi hívek a templom bucsujukat. Az ünnepi misét dr. Karácsonyi János kanonok tartotta Beöthy György káplán és Décezy István plébános segédlete mellett. A gyönyörű szentbeszédben, melyet ugyancsak dr. Karácsonyi kanonok tartott, kimutatta a szónok, hivatkozva a mostani súlyos helyzetre, a Magyarok Nagybányájának csodálatos pártfogását, melyet a magyar nép 1000 év alatt olyan sokszor tapasztalt. A bucsu egyházi részének befejezése után barátságos ebéd következett a plébánián, melyen a papágon kívül a kegyuri tisztek is részt vettek nejeikkel együtt.

* **A Nemzeti-híd kijavitása.** Kőszeghy József v. főmérnök a tegnapi tanácsülésen jelentést tett, hogy az alsó gyaloghíd, az u. n. régi Nemzeti-híd nagyon rászorult a javításra; rozoga, gyenge. Az egyik jégtörő tönkrement, ujjal kell pótolni, még a tél beálltáig, mert másként az esetleges jégzajlásnál a hídlába megy tönkre s az egész híd ki lenne téve a pusztulásnak. A főmérnök szerint a már 11 éves hidat pár év múlva különben is ujjal kell feleserélni, még pedig kocsiközlekedésre is alkalmas hiddal. Alig 30 százalékkal kerül többbe egy kocsi közlekedésre is alkalmas híd, mint egy gyaloghíd.

* **Jantsovits Jenő** árvaszéki ülnök ur annak közlésére kért fel bennünket, hogy tegnapi közleményünkben csak annyi igaz, miszerint ő katonai szolgálatra jelentkezett. Be is vették; és — hozzátesszük — a szép példa igen jó hatást tett.

* **A villamos felügyelőbizottság ülése.** Nagyvárad város villamos felügyelőbizottsága ma, október 15-én délután 5 órakor a városházán ülést tart.

* **Halálozások.** Egrv Laura Mária végzett kereskedelmi, dr. Egrv Gergely ügyvéd nővére, élete 21. évében, hosszas szenvedés után elhalt. Halálát édes anyján és testvéreinek kívül nagy rokonság gyászolja. Temetése holnap, október 16-án délelőtt 9 órakor lesz a Szalárdi-utca 2. számú házból. — Fésűs Dániel tekintélyes komádi gazda 52 éves korában elhunyt. Temetése ma, október 15-én délután 2 órakor lesz Komádi községben.

* **Nagyvárad város közönségéhez!** Katonáink a harcra meglehetősen meleg ruhákkal most már teljesen el vannak látva. Azonban hiány van hősapkákból és érmelegítőkből, miért is az országos hadsegélyező bizottság albizottsága felkéri a közönséget, hogy ezt a két ruhaneműt a legnagyobb számban készítse és legkésőbb november 15-ig a hadsegélyező hivatalnak (IV., Váci-utca 38) közvetlen küldje be. Közvetlenül a harcra küldeni nem ajánlatos, mert gyakran az ily módon feladott küldemények nem érkeznek a helyükre. A mi nemeslelkű hölgyeink oly sokat tettek és tesznek, hogy e sorok nem a kötelesség teljesítésére buzdítás akar lenni, hanem inkább annak a jelzése, hogy ezen két ruhaneműben nagy szükség van. Pedig enélkül katonáink szenvedésnek, megbetegülés veszélyének vannak kitéve. Ezt pedig nekünk, kik jól tudjuk, hogy vitéz katonáink, érettünk mindenüket áldozzák, engedniük nem szabad. Felkérem tehát lelkes hölgyeinket a gyors munkára, mert az idő napról napra rosszabb és közeledik a tél. Az Isten áldása kísérje működésüket. Nagyvárad, 1914. október hó 14. Hlatky Endre főispán.

* **Elfogták a debreceni rablógyilkosság tetteseit.** A tegnapi számunkban hírt adtunk a Debrecen határában elkövetett rablógyilkosságról. Legújabb érte-

sülésünk szerint sikerült a tetteseket kézrekeríteni. Öten voltak, akik közül négyet sikerült elfogni s már az ötödiknek is nyomában vannak. Mindnyájan fiatal, 12-23 év közötti suhancok, akik tervszerűleg készítettek elő a tettet.

* **Aranyat—vasért.** Ujabbán a következő arany és ezüst tárgyakat adományoztak Hlatky Endre főispánnal a Vörös-Kereszt javára: Kasza Jenőné egy aranyfüggő, egy aranytű, három aranytörredék. Kovács László egy aranymedál, egy aranyfüggő. Hlatky Endréné és Hlatky Duci két aranykarperec, két aranygyűrű, egy aranykereszt, egy kis aranylánc, hat aranykézelőgomb, két aranyingomb, egy aranymedál. Rózenthal Rózsi egy aranygyűrű. Sch. L. egy ezüstkarperec, egy ezüstbross. Gottesmann Cili egy ezüstóra és két korona. Kruzslitz Mária és Erzsébet három aranygyűrű, egy kis drb aranylánc. Germán Károly és neje egy aranylánc, két aranykézelőgomb, egy arany karperec, két aranyingomb. Puskás Irén öt kor. Sch. G. egy öntöltő-toll aranypántokkal, ezüstbotfej rész. Sch. L. egy aranygyűrű, négy ezüstszusz. Sch. G. egy kis ezütlánc, egy ezüstbross. Sch. G. négy aranygyűrű, egy ezüstkanál. Fey Matild két aranygyűrű, egy ezüstgyűrű, egy aranyiszív, két aranyfüggő. Keszler Manó három kis aranygyűrű. Pálffy Balázné egy aranygyűrű. Franbach Lénie két aranygyűrű. Fr. Adler tíz korona. Szlafkay Józsi egy aranygyűrű. Bondray László egy aranygyűrű, három aranyfüggő. Grünwald Kata egy ezüstszív, két ezüstfüggő, egy ezüst törkanál. Lukács Margit két aranyfüggő. Éliás Szeréna egy kis kanál. Ripner Irén egy aranygyűrű. Özv. Fehér Jánosné egy aranygyűrű, két aranykézelőgomb, egy ezütlánc. Uzsoni Matild két aranyfüggő. Dajka Károlyné öt korona. Dr. Pelle János és neje 30 kor. Schvarecz Jolán és Margit 1 aranyfüggő, 1 ezüst pénz, 1 ezüst karkötő, egy ezüst szlv, függő. Róth Frida hat korona. Imre Jolán két korona. Gazdovits Floriáné egy aranygyűrű, két drb aranytörredék. F. E. egy aranygyűrű. Gonda Katalin két aranyfüggő, aranytörredék. Hoffmann Rózsi egy aranygyűrű, egy ezüst szlv, egy ezüst szusz. Weinstock Ilona két aranyfüggő, egy kis ezüst lánc. Klein Jolán egy aranygyűrű. Baconszky Bertalan, Lóra és Manó négy aranyfüggő, egy kis aranylánc, egy ezüst óra, négy ezüst pénz. N. N. fivérek egy aranygyűrű, egy kis arany szusz. M. K. hat korona. Kellner Györgyné és leányai egy arany karkötő, öt aranyfüggő, egy aranymedál, egy aranykereszt, egy aranykarika, egy ezütlánc. E. T. hat korona. Hontély Ilonka két aranyfüggő. B. N. négy aranyfüggő. B. I. egy aranygyűrű. N. N. egy ezüst óra, egy ezüst óralánc. Borbáth Ilonka hat korona.

* Felhívjuk a t. közönség figyelmét, hogy a vas emlék-gyűrűknek rozsdásodás ellen, arannyal, vagy ezüsttel való bélelését szép kivitelben az elismert szolid cég: *Schmutzler János ékszerész* (Bazár-épület) készíti.

* **Kik akarnak hősapkákat készíteni.** Felkérjük városunk hölgyeit és az összes iskolák növendékeit, lennének kegyesek a harcban lévő katonák részére hősapkát és érmelegítőt kötni. Kik erre vállalkoznak, kérjük a Vörös-Kereszt fehérnemű osztályába (Törvényszéki-palota baloldalt 25. ajtó) pamutért jönni, hogy a még szükséges téli felszereléseket mielőbb felküldhessük. Egyben felkérjük a nagyérdemű közönséget, hogy bármink selejtes fehérneműt, szoknit kegyeskedjék hozzánk juttatni. A Vörös Kereszt fehérnemű osztálya.

* **Három liter** esaládi rumot készíthet bárki pár pere alatt teához, a Farkas-féle Rumkivonattal. Ara utasítással 50 fill. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogueriájában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

* **Hangszerek csoda olcsó árban.** Hegedű 7 koronától. Vonók, tokok. Világhírű húr különlegességeim, Rádiumi, Róma, Bohémia gyártmányok. Gramafonok, lemezek, hangdobozok, rugók. Az összes hangszerek javítása eddig nemlétező olcsó árban. Ugyanott egy új modern divány jutányos áron eladó. Simon Gyula hangszerkészítő Rákóczi-ut 22.

* **Egy nagy raktárhelyiség** a Szacsavay-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank Rt.-nél.

* **A legújabb párisi kalap-ujdonosságok** egyedül KOHN HELEN kalap-tulajdonosnál kaphatók, Nagy Sándor-utca (Weisslovich-ház), ahol nagy választék áll a hölgyközönség rendelkezésére a legizlésebb és a legújabb divatu kalapokban igen olcsó árakban. A Szigligeti-színház művésznőinek kalapszállítója. Atalakításokat modellek után vállal.

* **Kiadó lakások.** Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

* **Védekezés a kolera ellen.** Hathatós bacillusölő és fertőtlenítő szerek Lysoform, Carbolsav, fertőtlenítő szappanok. Kalszappan, stb. Kiváló, megbízható minőségben kaphatók és házhoz szállíthatnak. Farkas István Apolló drogueriájában Nagyvárad Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

* **Aszódi Mihály** Nagyvárad, Kossuth-utca, Sas-palota. Telefon 635. Nagymennyiségű áruk érkeztek, úgy a katonaságnak, mint a fogyasztó közönségnek, nagybani árat számítok. E héten eladásra kerülnek: nagymennyiségű huskonzervek, szalámi, szardínia, coenac, likörök, teák, rumok, kávék, mazsola, mandula, törött dió, csokoládé, kakaó és finom élvezhető cukorkák. Összes készítményei Kugler Gerbeaud és kir. udvari cukrásznak budapesti árákkal. Kossuth-utcai kávépörköldém kora reggeltől, késő estig a közönségnek rendelkezésére áll, valamint elkülönített helyiségemben már a napokban friss halkonzervek utáni egyes darabonként kapható lesz. Rákóczi-ut 7-B. Csokoládékirály és kávéüzletemet az arra lakók figyelmébe ajánlom.

* **Női parthi fél cipők** fekete és barna színben K. 5-ért, szürke szarvasbőr cipők K. 5-ért. Saját készítményű fiu bokszipő K. 7, férfi bokszipő v. chevró fűzős v. zugos K. 9. Női egész cipő K. 8, női amerikai egész cipők nagy választékban, ugyiszint minden uridivatikkal a legjutányosabban szereshető be Fekete Jenőnél Szentjános-utca 3. Kispipa mellett.

* **Kiadó lakások.** Ősi-tér 14. szám alatt két üzemhelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzemhelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

* **Poloskairtó Noxin** biztos szer. Ára: 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogueriájában Rákóczi-ut 7-B.

* **Több egyszobás lakás kiadó.** Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

* **Ingtatlan eladás.** Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár Rt.

* **Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár r. t.** (Bémer-tér 4. szám) a közönség tájékoztatása céljából közli, hogy elfogad új betéteket, amelyek nem esnek a moratorium intézkedései alá, takarékbetétkönyvecskére és folyószámlán a legkedvezőbb kamatozási és visszafizetési módokat mellett. Pénztári órák: d. e. 9-től 12-ig.

* **Kiadó utcai 3. 4 szobás lakás** mellék-helyiségekkel, továbbá utca udvari modern butorozott szobák fürdőszoba használattal, hosszabb vagy rövidebb időre olcsó ár mellett.

x **Watta és kötszerfélék** nagy mennyiségben raktáron vannak az Apolló drogueriában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

x **Kiadó lakások.** Szacsay-utca 11 számú házban egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel AZONNAL kiadó. — Ugyanott egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel f. évi NOVEMBER 1-ére kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nál.

**A legszebb
kézimunkák
Tátray cégnél**

Rákóczi-ut 4. Telefon 783.

Legujabb táviratok.

Hivatalos a keleti harctérről.

Budapest, okt. 14. (Min. sajtóosztály.) Az oroszokat Schirwindtnél vívott harcokban visszavetettük. Ez alkalommal 3000 foglyot, 26 ágyút és 12 gépfegyvert veszítették ellenségeink. Lick ismét birtokunkban van. Bialát az ellenség kiűritette. Ettől délre az orosz előcsapatoknak Varsó felé történt visszavérése alkalmából 8000 foglyot ejtettünk és 25 ágyút zsákmányoltunk.

Varsó felé.

Budapest, okt. 14. (Tud. cenz. távirata) A Lokalanzeiger katonai szakírója kifejti ma lapjában, hogy a németek feltartóztatlanul közelednek Varsó felé.

Belfortot ostromolják a németek.

Basel, okt. 14. (Tud. cenz. távirata.) **A Magyarország jelentése szerint három német divízió elindult Belfort ostromlására.**

A belga-fancia visszavonulás.

Budapest, okt. 14. (Miniszterelnökség sajtóosztály.) A nagy főhadiszállásról jelentik, hogy az ellenség között a védősereg egy része, Gent felől sietve vonul vissza. Utja a tengerpart felé visz. Csapataink üldözik őket.

Lille elfoglalása.

Budapest, október 14. (Min. sajtóosztály.) A nagy főhadiszállásról jelentik, hogy a német seregek megszállták Lille városát s ott 4500 foglyot ejtettek. A lillei hatóságok a várost a német csapatokkal szemben nyílt városnak jelentették ki, mégis ellenségeink Dünkirehen felől csapatokat rendelt a városba azzal a faladattal, hogy a német seregek átkarolását megkísérelt francia csapatok megérkezéséig ott védekezzenek. Mint-hogy ez az átkaroló csapat egyáltalában nem érkezett meg, a céltalanul tartott város egyszerűen a német seregek kezébe esett. Természetes, hogy a bevételnél károkat is szenvedett. A hadsereg arcvonalán nincs ujság.

Ujból Rheims.

Budapest, okt. 14. (Min. sajtóosztály.) A német főhadiszállásról jelentik: Megállapítottuk, hogy a rheimsi székesegyháznál két nehéz francia üteg áll. Megfigyeltük továbbá, hogy a székesegyház egyik tornyáról fényjeleket adtak. Természetes ilyen körülmények között, hogy a székesegyház értékeire való tekintet nélkül kell védekeznünk minden olyan ellenséges rendszabály és harc eszköz ellen, mely csapatainkra hátrányos. Ha tehát az értékes műemlék a háboru által még inkább szenved, azért épp úgy mint először, most is a franciák a felelősök.

Hadi állapot a Kaukázusban.

Konstantinápoly, október 14. (Tud. cenz. táv.) Kaukázusban kihirdették a hadi állapotot. Teheránban megtámadták az orosz követségi palotákat.

Az indiai forradalom.

Budapest, okt. 14. (Tud. cenz. táv.) Indiában a forradalom nőttön nő. Tízezer hindu betört Kalkutába, az alkirályt és több magasrangú angol hivatalnokot megöltek.

A búrok fellázadtak.

Capitona, (Fokváros) október 14. (Tud. cenz. táv.) Maritz búr ezredes csapata fellázadt az angolok ellen. A délafrikai angol gyarmatokon elrendelték az ostromállapotot.

A serajevói merénylet.

Serajevó okt. 14. (Tud. táv.) A mai napot végig Princip kihallgatása töltötte ki. Részleten mondja el a merénylet már ismeretes eseményeit. A Narodna Obranával való kapcsolatát először tagadja, csak a Narodna személyeivel való összeköttetést ismeri be. Majd lassankint beismerésre hajlik s vallomásának eredménye, hogy bevallja a Narodna Obranával való összeköttetését.

Előrenyomulásunk Galiciában.

Budapest, október 14. A Stary-Sambor vonalon az ellenségnek megerősített állásai vannak. Csapataink támadják ezeket a helyeket. A harcok terjedelme növekedőben van. [Höfer a vezérkar főnökének helyettese. (A minisztereln. sajtóosztályától.)

Helyzet Máramarosban.

Budapest, okt. 14. (Miniszterelnöki sajtóosztály.) A Kárpátokban négy napi harc után visszavettük Toronyát most Wiszkow felé üldözzük az ellenséget. A Visó völgyében is folytak kisebb s eredményes összecsapások a visszavonuló orosz csapatokkal. Höfer vezérőrnagy, a vezérkar főnökének helyettese.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Csütörtökön: Mindnyájunknak el kell menni!

Pénteken: Mindnyájunknak el kell menni!

Szombaton: Kis király (oprette).

Vasárnap este: Vörös ördögök. (uj-donság!)

Mindnyájunknak el kell menni.

Remekművek nem teremnek egy-két nap alatt a szinpad számára. A háborus világ viszont azonnal a szinpadon is a maga hangulatát kívánja hallani. Megszületnek tehát az alkalmi szindarabok rövid idő alatt íródva és éppen oly rövid életre szánva. Ezeknek a daraboknak az alkalmosságát adja meg a létjogosultságot.

Ilyen Hegedüs Gyula és Faragó Jenő alkalmi játéka is, a „Mindnyájunknak el kell menni”. Egy sor lazán összefüggő, helyesebben össze nem függő kép az egész, melyek közben a szövetséges nemzetek, magyarok, osztrákok és németek himnuszai és a Kossuth-nóta a közönség tapsai mellett katonazenekar által eljátszatnak, a közönség pedig feláll és lelkesedik. Tipikus alkalmi mű az egész, annak minden előnyével és hátrányával. Van azonban benne egy kép, az ötödik, a melynek igazi értéke is van. Ebben a képben egy öreg és beteg francia tábornok szerepel, a ki 1870 óta csak a revarcheért él. Unokája az ujságból kénytelen hamis híreket kiolvasni a franciák diadalairól, hogy már Berlinben vannak, hogy győzelmesen térnek haza, hogy Elzász ismét francia. Az öreg tábornok lelkesedve hallgatja. Közben katonazene hangzik: a tábornok azt hiszi, hogy a franciák térnek vissza diadalmasan. Fölveszi régi tábornoki kabátját, úgy megy ki az erkélyre, hogy lássa a győzelmes franciákat — és a zenében fölismeri a Wacht am Rheint és a katonákban a győzelmes németeket. A rettentő csalódás megöli. Ez az egy jelenet a maga mélységével megkapja a nézőt. Bombasztok és fülénél fogva előreráncigált filozofizmus helyett, amely utóbbi nélkül Pesten hazafias darab „nem létez” — őszinte igaz mély gondolat és érzés van ebben a jelenetben.

Az előadás megfelelő volt. Tóth Elek, Varsa, Bretán Miklós, Rettégi Margit, Sik Rezső, Polgár Mariska, Lévai Farkas, Leóvey, Tómpa játszották a főbb szerepeket.

Sokat ünnepezték a zenekart, a hazafias szép nyitányért és az ugyancsak hazafias számokból összeállított közzenéért.

A „Mindnyájunknak el kell menni” előtt Nadányi Zoltán „A gránicon” című poétikus jelenetét adták elő. Szép gondolat költői erővel feldolgozva, amelynek igazi mély hatása volt.

A kis király. Nadányi Zoltán történelmi jelenete A gránicon és a Mindnyájunknak el kell menni! szombat estig foglalja el a műsort. Szombaton este pedig egy mult szezonban óriási sikert aratott, bájos opette: a Kis király kerül előadásra. A színház új tagjai közül Zozót Feszthy Irén játsza, akinek bemutatkozását a közönség a

legmelegebb rokonszenvvel fogadta. Radóe szerepét a társulat új és kitűnő jellemkomikusa Lévay fogja játszani, míg a címszerep Tompa Béla kezében lesz, aki feledhetlen sikereket aratott ebben a bájos szerepben.

IRODALOM

Az „Uj Idők“ október 15-iki számában Krudy Gyula folytatja a „42-es mozsarak“ című, Szikra pedig „Ez az“ című regényét. Elbeszéléseket Heltai H. F. Urbán, verseket Molnár Jenő és Lampérth Géza írtak. Igen érdekesek a háborús „pillanatfelvételek“, amint általában a füzet tele van a háborúra vonatkozó aktuális szebbnél-szebb illusztrációkkal. Az „Uj Idők“ előfizetési ára egy évre 20 kor. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Andrásy-ut 16. szám alatt van.

Az **Elet** című szépirodalmi hetilap (szerkeszti Andor József) október 11-i száma számtalan érdekes közleményt hoz. Vezetőhelyen Anka János a király nevenapjáról, Pásztor József a magyar irodalom megújulásáról ír tartalmasan. Nagyon érdekes közlemény Keresztély Lászlónak, a pedingi osztrák és magyar követség főtisztviselőjének utelírása, a háboru első napjaiban a tengeren tett utazásáról, eredeti felvételekkel, valamint dr. Tóth Tihmér tábori lelkésznek tábori levele szintén eredeti képekkel. A szépirodalmi olvasmányok között Lampérth Géza eredeti és Zubrzyeki Tádé lengyel eredetiből fordított novelláját, Magyar Bálint és Christian Leó verseit találjuk. Parázs a kávéházi sztratégáról írt szellemes eszevését. A rendes rovatok most is gazdagok és érdekesek. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII. Damjanich-utca 50. Előfizetés félévre 10 kor. Mutatványszám ingyen és bérmentve.

IGAZSÁG SZOLGÁLTATÁS

Gyöngyössy Balázs huszár gyilkosai a törvényszék előtt.

Még a múlt évben történt, karácsony táján, hogy egy éjszaka az Ósi-puszta mellett levő bolgár gradinárok agyonlőtték Gyöngyössy Balázs huszárt. A telepről fát lopkodtak abban az időben s a bolgárok éjjel őrt állottak. Vesztére került arrafelé a vitéz huszár, akit bottal megtámadtak, ütötték-verték szegényt s ott egy török legény rálőtt. A golyó Gyöngyössy Balázst megölte.

Rövid nyomozás után kézrekerültek a gyilkosok, Mehmed Kara Mehmed a török legény és két büntárs Demeter K. Pável és Szlavev Szlavev bolgár kertészek. Nem is tagadták egy szóval sem a büntett elkövetését, azt hitték joguk volt agyonverni és löni a szerencsétlen magyar huszárt.

A nagyvárad kir. törvényszék esküdt-bírósa kedden kezdte tárgyalni a gyilkosok bünpörét Szöllőssy Gyula törvényszéki elnök elnöklése mellett.

A vádhatóságot Thury Endre királyi ügyész képviseli. A vádlottakat dr. Weisberger Lipót, dr. Poynár Özséb és dr. Medvigy Gábor ügyvédek védik. A sértett, özvegy Gyöngyössy Albertné, a megölt huszár édesanyja képviselőjében dr. Szunyogh Pál ügyvéd jelent meg.

A vádlottak kihallgatása Griwef Demeter kertész török-bolgár tolmács segítségével történt.

A vádlottak egyhanguan úgy vallottak, hogy embert ölni nem akartak, csupán a foltvajt akarták megverni. Állandóan lopták a fájukat és azt szerették volna megakadályozni. Szánják-bánják, hogy kioltották a huszár életét.

A tanúk ilyen értelemben vallottak csak Doszu Illés, a vádlottak gazdája és a török között volt némi ellentét. Doszu Illés bolgár kertész elmondotta a bíróság előtt, hogy az embereit megbizta, vigyázzanak a fájára és ne engedjék elhordani, *de lelkükre kötötte, hogy senkit ne bántsanak. Mehmed azonban szemébe mondotta, hogy a gazda maga is ütötte a huszárt.*

Több tanut hallgattak még ki és délután 4 órakor mára halasztották a főtárgyalást. Délelőtt a perbeszédnek hagzanak el, úgy hogy ítélet késő délutánra várható.

Magnás Elza gyilkosai a Kuria előtt. Emlékezetes, hogy mily agyafúrt ravaszszággal gyilkolták meg *Turcsányi Elzát, Kóbori Rózsát* s cinkostársá Nick Gusztáv. Az esküdtsek a bűnöket szándékos emberölés büntetésében találta vétkeseknek s életfogytiglani fegyházra ítélte.

A Kuria előtt most Dr. Szőke István koronaügyész helyettes a szándékos emberölés mellett az előre megfontolt szándékot is vitatja, ami halálbüntetéssel jár. Ezt kérte is megállapítani az ügyész. A védők ezzel szemben tagadják az előre megfontolt szándékot.

A perbeszédnek déli feltizenkettőkor értek véget, a bírák ezután visszavonultak tanácskozásra.

Hosszu tanácskozás után a Kuria úgy határozott, hogy ítéletét ma déli tizenöt órakor hirdeti ki.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

Első nagyváradai cementipar.

Készítik granitó, torazzó, műkö és minden szakmába vágó munkálatokat, házi csatornázásokat a városi mérnöki hivatal előírása szerint, személyes felügyelettel mellett. Kivánatra angol closet berendezéseket a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett a legelkísmeretesebb és legmesszebb menő jólállás mellett készítenek. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri tisztelettel

NUTTA JAKAB

cement és betonművek vállalata.
Szaniszló-utca 67. szám. (Saját ház.)

17843-1914. sz.

Hirdetmény.

Nagyvárad város házipénztáráról s a házipénztárban kezelt alapok és alapítványokról szerkesztett 1913. évi zárszámadásokat, mérlegek és vagyon leltárt a Tanács és pénzügyi szakbizottság a folyó évi október 12-én tartott együttes ülésében tárgyalás és vizsgálat alá vevén azt megállapította s az 1886. évi XXI. t. c. 17 §-a rendelkezéséhez képest az 1914. évi október 14. napjától október 28. napjáig bezárólag terjedő 15 napi időtartamra a városi számvevői hivatal helyiségében közszemlére kitenni rendelte.

Miről a város közönségét azon figyelemzetéssel értesitem, miszerint a zárszámadást az azokra vonatkozó okmányokat a fenti határidőben bármely adófizető nagyvárad polgárnak megtekinteni joga van, az ellen netalán észrevételeit a f. évi november havi reades közgyűlés határnapját megelőzőleg 5 nappal írásban a Tanács mint állandó választmányához beadhatja.

Nagyvárad város Tanácsa és pénzügyi szakbizottság 1914. okt. 12-én tartott együttes üléséből.

Komlóssy József
polgármester h.

Van szerencsém Nagyvárad és vidéke nagyérdemű közönségének szíves tudomására hozni, hogy

Nagyváradon, Rákóczi-ut 19. sz. alatt a mai kor igényeinek megfelelő

műköszörűldét
nyitottam.

Elvállalok mindennemű borotvák, kések, ollók, hajvágógépek, húzó- és juhnyírógépek javítását és közzörűldését. Raktáron tartok mindennemű bel- és külföldi illatszerek, fej- és arcápoló piperezereket, mindennemű acél-árúkat, ugymint borotvát, ollót, hajnyírógépet, yukszemvágó, papír-, zseb- és tollkést, valamint az összes fodrászati cikket. A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Koller Ágoston műköszörűs

Nagyvárad város adóhivatalától.
17126-1914.

Hirdetmény.

Nagyvárad város I. kerületén levő és az 1914. évben tárgyalás alá kerülő nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójára vonatkozó javaslatokat feltüntető lajstrom a f. évi október hó 11-től október hó 18-ig bezárólag nyolc napi közszemlére azzal tétetik ki, miszerint a lajstromban foglalt adójavaslatokat az adókievítő bizottság, az Őr-utcai fiú iskolában, folyó évi október hó 21-én fogja tárgyalás alá venni, amely tárgyalásra az érdekeltek ezennel megidéztetnek.

Nagyvárad, 1914. október hó 11.
Városi adóhivatal.

Műszaki harisnyakötőde
Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 2.
(Ausländer férfinaszabóca után.)

KÉSZIT új férfi fuszéklit és női harisnyákat a legdivatosabban, igen tartós kivitelben és olcsó árban. Elvállal fejleéseket s javításokat, valamint azzur- és muslin-harisnyákat, kivágott cipőkhöz a legmegbízhatóbban készít. Egy próbarendelés meggyőző mindenkit a harisnyák jószágáról. Az üzlet 14 év óta áll fenn. Sok pénzt megtakarít ha harisnyáit

Lippner Marknal szerzi be

Kevés pénzért sok mindent vásárolhat, és pedig:

női harisnyák, párja 30 fillértől, selyem harisnyáig
 férfi zokni „ 28 „ „ zokniüg
 gyermek harisnya kötött 20 fillértől. Női férfi fe-
 bérneműk zsebkendők, ridikülők pénzerszények,
 ernyők igen olcsó árért. Himzés valódi klépli csipkék.

Férfi gallér darabja 10 fillér,

csak míg a készlet tart. Vidéki rendelések utánvét,
 viszont eladóknak engedmény, meg nem felelőért
 a pénzt visszaadjuk.

Elein Sándor és Társa
 Rákóczi-ut 14.

**Wertheim-szekrény
 régi finom butorok,
 Sunda cimbalom,
 varrógép,
 kerékpárok,
 üzlet-berendezés
 jutányosan eladó.**

Rákóczi-út, Régiség-üzlet.
 Stern-palota.

Ha nincs megelégedve

szabójával, m. ly drága vagy rossz szul azab vagy sem pontos, szóval bármilyen okból. Keresse fel **DARABONT GY. és T. RSA** nriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglegi őnt az ottani szobá-
 ticső, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák
 34 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről újat készítenek. Valódi angol szövetek.

Heiyl és vidéki telefon 980.

Nagyvárad város tanácsának árverési
 küldöttsége.
 1914-1914.

Árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága k. gy. sz. határozatával elrendelte egy a járványkórház területén létesítendő negyven kolerás beteg befogadására alkalmas barakk építését.

A városi tanácsától nyert megbízás folytán ezen barakk építő munkálatainak vállalatba adása céljából folyó évi október hó 15 napján d. e. 10 órakor a városbáza bizottsági termében nyilvános árlejtést fogok tartani.

A vállalatba adandó munkálatok a következők:

Földkiemelő munkák, beton alapozó és burkoló munkák, beton lépcsők, favázás, belső oldalán vakolt, deszka borítással védett téglafalak építése, egyéb kőműves és ács munkák, asztalos, lakatos, mázó és üveges munkák, folyton égő vaskályhák, fürdőszoba és klozet berendezések szállítása.

Tekintettel a munkák rendkívül sürgősségére, az összes munkálatok csak egy fővállalkozónak adatik ki. Egyes különálló munkanemekre tehát ajánlatot benyújtani nem lehet, illetőleg ilyen ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Bánatpénzül az ajánlati összeg 5 százaléka teendő le a városi házipénztárba.

A bánatpénz készpénzben, vagy óvadék képes értékpapirokban tehető le.

A bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad, hanem a bánatpénz letételét igazoló nyugta vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolata csatolandó az ajánlathoz.

Az ajánlatok csak írásban alulirott küldöttség elnök kezéhez 1914. év okt. hó 15 napjának délelőtt 10 órájáig adhatók be. Az ajánlatok a nyilvános árlejtésben fognak felbontatni. Az ajánlatok 1 koronás bélyeggel látandók el és csak szabályszerűen kiállított és pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. A borítékban megjelölendő a munkálat, amelyre az ajánlat vonatkozik.

Ajánlat csakis az egységárok megjelölése mellett tehető ebből a célból a város ártetelekkel ki nem töltött költségvetéseket bocsájt a pályázók rendelkezésére vagyis az ajánlattevőknek maguknak kell azon egységárok kitüntetni, melyek mellett a munkálatok végrehajtását kötelezik.

A fenti vállalatra vonatkozó általános és részletes feltételek ártetelekkel ki nem töltött költségvetések és tervek a városi mérnöki hivatalnál a hivataios órák alatt megtekinthetők és a feltételek és költségvetések 10 koronáért megszerezhetők.

Minden ajánlattevő ajánlatában világosan kitenni köteles, hogy jelen hirdetményt, az árlejtési feltételeket, ártetelekkel ki nem töltött költségvetéseket és terveket ismeri és azokat magára kötelezőnek elfogadja.

A közszállítási szabályrendeletnek a hazai gyártmányok és magyar honos műszaki erő stb. alkalmazására vonatkozó határozmányai minden ajánlattevőre feltétlenül kötelező.

Az ajánlattevőt tett ajánlata azonnal és mindaddig kötelezi, míg az ajánlatok felett a végleges döntés meg nem történik, ellenben Nagyvárad városát csakis az árlejtés eredménye felett hozandó határozat jogerőre emelkedésével kötelezi.

Ama pályázók, kik ajánlatuk benyújtásakor a várossal még üzleti összeköttetésben nem állottak, illetve a városi hatóság előtt még ismeretlenek, tartoznak szállító képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A város közönsége fenntartja a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlott áron tekintet nélkül szabadon választhasson, esetleg újabb árlejtést tarthasson.

Nagyvárad, 1914. okt. hó 10-én.

Komlóssy József,
 tanácsnok,

mint az árverési küldöttség elnöke.

**A Nagyvárad! sör
 jó és olcsó!**

Hasonlítsa össze más sörökkel és **birálja meg**

előítélet nélkül

meg fog győződni arról, hogy

**szükségtelen más
 sört drágábban vásárolnia**

Telefon: gyár 439. sz.,
 városi iroda 471. szám.

**Cement, cementcsövek, fe-
 déllemez, gipsz,**

csatornázás

ismert jó minőségben.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiacz-tér 1. sz.

Telefon 969. Telefon 969.

PAPI RUHÁK.

Tisztelettel értesitem a nagyságos és főtisztelendő papságot és a n. é. közönséget, hogy **papi és civil ruha tökéletességét** áttanulmányoztam Budapesten, hogy a nagyságos és főtisztelendő papságnak kényelme legyen nálam beszerezni a szükségletét. Vidéki megrendelőnek elég egy minta reverenda beküldés, esetleg hívásra személyesen kiutazom. Alkalmomra bármilyen szalon ruha kölcsön kapható.

Alázatos tisztelettel

VAJNOVSZKY KÁROLY

papi- és polgári szabó.

Szent János-utca 82. (Saját ház.)

ALAPITTATOTT 1898-BAN.

Kálvária-utcán egy üres telek eladó.

Nagyvárad város**VILLAMOS MŰVE**

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Értesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyelletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-
 tási és erőátviteli berendezé-
 sek felszerelését.

Csillárok,**izzólámpák**

állandóan nagy választókban kap-
 hatók.

Villamos motorok

1/2 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.